SPIRA VERONIKA

Az Eötvös József Szabadelvű Pedagógiai Társaság Nemzeti Alaptanterve és az OM NAT 2003

Ebben a fejezetben a **Nemzeti Alaptanterv** magyar nyelv és irodalom fejezetének **két változata** olvasható, amelyeknek szerzője, illetve szerzőtársa voltam. Az egyiket az **Eötvös József Szabadelvű Pedagógiai Társaság** készítette 2001-2002-ben, a másikat az ***Oktatási Minisztérium*** tette közzé ***NAT 2003*** címmel.

Az **Eötvös József Szabadelvű Pedagógiai Társaság**, amelynek alapító tagja voltam, úgy döntött, hogy mivel a FIDESZ-kormány (1998-2002) nem teljesíti törvényi kötelezettségét, és nem végzi el az 1998-ban elfogadott NAT-nak a jogszabályok által előírt **három évenkénti revízióját**, a Társaság, mint civil szervezet, javaslatot tesz a felülvizsgálat egy lehetséges irányára, változatára.

Így készült el **Báthory Zoltán**nak, a ’98-as NAT irányítójának kezdeményezésére 2002-ben az **Eötvös-NAT**, amelynek **magyar nyelv és irodalom fejezetét én írtam**. A Társaság által szervezett szakmai vita során többen – külső szakértők – kifogásolták, hogy nem szerepel benne még csak utalás sem konkrét „tananyag”-ra, **egyetlen költő, író neve, egyetlen mű címe sincs** megemlítve benne**.** Ez persze nem az én légből kapott radikalizmusomnak volt köszönhető, hanem évek tapasztalatainak, amelyet **a nyugat-európai oktatást tanulmányozva** szereztem. Jól emlékeztem arra, hogy mekkora országos felzúdulást keltett, amikor a **Thatcher kormány** reformja idején az alaptanterv a *Bibliát* és *Shakespeare*-t megemlítette mint kötelező tananyagot. Hangos volt a közvélemény attól, **mit képzel a politika, hogy szakmai kérdésekbe avatkozik**. A **követelmények megállapítása állami feladat** (követelményeken a készségek, képességek, kompetenciák fejlesztését és a műveltségi területek meghatározását értve), de **az út a célhoz olyan szakmai kérdés, amely az intézmények, munkaközösségek, tanárok, iskolahasználók kompetenciája**.

Hasonlókat tapasztaltam **Hollandiában** is végigolvasva nemcsak az állami, de a nagyobb egyházi közösségek alaptanterveit is. Egyikben sem volt még csak utalás sem konkrét szerzőkre, művekre, csupán a kompetenciák fejlesztésének követelményeire, korosztályokra, évekre, műveltségi területekre lebontva.

Az volt az álláspontom, hogy mivel az Eötvös-társaság civil szervezet, NAT-koncepciójában bátran követheti a meggyőződését.

2002-ben **kormányváltás** történt. Elkezdődött **a NAT** elmaradt **revíziója**. Létrejött a **NAT-bizottság,** kinevezték a projektigazgatót, a **szerkesztőbizottság**ot, felkérték az egyes **szakmai műhelyek** tagjait és vezetőit. **A magyar nyelv és irodalom szakmai műhely egyik vezetője lettem** a Társaság képviseletében, a másik *Palkó Gábor*, az ELTE magyar módszertani csoportjának munkatársa. Tagjai valamennyien a középiskolai magyartanítás kiváló képviselői, illetve a módszertan egyetemi oktatói, mint *Arató László, Cserhalmi Zsuzsa, Fenyő D. György, Kugler Nóra, Pála Károly*.

A fejezetünk el is készült, és **ebbe a változatba sem került bele lexikális tudáselemeket felsoroló lista**. Mivel azonban a közoktatásról nagyon különbözően gondolkodó szakértők voltunk, nem volt könnyű konszenzusra jutnunk. Sajnos rajtam és Kugler Nórán kívül mindenki **elitista, akadémiai műveltséget védő álláspont**ot képviselt, így kemény vitáink voltak. A szöveg végül nem tükrözte a felfogásomat, mivel azonban sikerült elérnem, hogy **szerzőket és műveket ne említsen a dokumentum**, valamint itt-ott puhítsunk a túlzottan irodalom- és nyelvtudóskodó megfogalmazáson, végül közös nevezőre jutottunk. Ebben része volt *Liskó Ilonán*ak is, aki egy alkalommal részt vett a munkánkban, és arra hívta fel a tisztelt grémium figyelmét, hogy legalább 16 éves korig vegyük figyelembe, hogy **a közoktatásba beletartoznak a szakiskolák diákjai is. Elitista barátaink őket sem rekeszthetik ki a Nemzeti Alaptantervből**. Bárcsak végig velünk dolgozott volna!

Végül a 243/2003 (XII.17) számú Kormányrendelet mellékleteként napvilágot látott 2004-ben a NAT-revízió. Koncepciójában valóban **korszerű és európai** volt. A **kulcskompetenciák** fejlesztésére tette a hangsúlyt. Nem tantárgyakban, hanem **műveltségi területek**ben gondolkodott. **Teret engedett a többszintű döntéseknek**. Lehetővé tette a megadott keretek között a fenntartók (helyi önkormányzatok), az intézmények, a munkaközösségek, a tanárok számára, hogy a maguk kompetenciája körében olyanná alakítsák a helyi oktatást, amely figyelembe veszi a **helyi igényeket, a diákok személyiségállapotát, az iskolahasználók elvárásait, miközben eleget tesznek az állami követelményeknek.**

Szétverése éppen most folyik (a 2007-es NAT-felülvizsgálat eredményeivel együtt, amely már beépítette az **Európai Unió által elfogadott nyolc kulcskompetencia átvezetését** is a hazai szabályozásba[1]) a közoktatás jelentős részének államosításával, illetve egyházi kézre adásával, a közoktatási törvény visszafordításával a kora 70-es évek állapotaihoz, a központosított oktatásirányításhoz. **A modernizáció, az európai és a világtendenciákhoz közelítés folyamatának vége**. Megszűnnek a helyi tantervek, helyettük kötelezően választható központi kerettantervek kora tér vissza, maximum 10%-nyi eltérés lehetőségével. Visszatérünk … hova is? Már Ázsiát sem mondhatunk Adyval, sőt már Balkánt sem.

Spira Veronika
2012. január

[1] *Recommendation of the European Parlament and of the Council of 18 December 2006 on Key Competences for Lifelong Learning* (2006/962/EC)

AZ EÖTVÖS-NAT
címlapja és tartalomjegyzéke

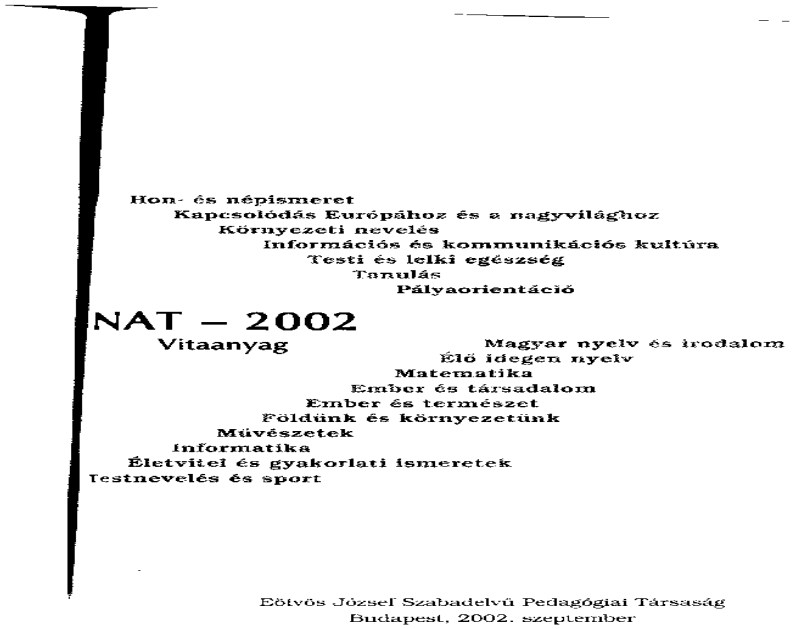
Hon- és népismeret
Kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz
Környezeti nevelés
Információs és kommunikációs kultúra
Testi és lelki egészség
Tanulás
Pályaorientáció

NAT – 2002
Vitaanyag

Magyar nyelv és irodalom
Élő idegen nyelv
Matematika
Ember és társadalom
Ember és természet
Földünk és környezetünk
Művészetek
Informatika
Életvitel és gyakorlati ismeretek
Testnevelés és sport

Eötvös József Szabadelvű Pedagógiai Társaság
Budapest, 2002. szeptember

Báthory Zoltán, mindkét NAT spiritus rectora

Szerkesztették
Báthory Zoltán, Perjés István, Vass Vilmos

Lektorálta
Ballér Endre

Készült a Soros Alapítvány támogatásával

Tartalom

Bevezető 5
A műveltségi területek közös követelményei (kereszttantervek) 11
Műveltségi területek
Magyar nyelv és irodalom – Kissné Spira Veronika 17
Élő idegen nyelv – Árva Valéria 27
Matematika – Szendrei Julianna 33
Ember és társadalom – Knausz Imre 47
Ember és természet – Nahalka István 59
Földünk és környezetünk – Rozsáli Oszkár 75
Művészetek – Bodóczky István 79
Informatika – Böczén Csaba 91
Életvitel és gyakorlati ismeretek – Gaul Emil 97
Testnevelés és sport – Parti Zoltán 105

AZ OM-NAT CÍMLAPJA, KÉSZÍTŐI, SZAKMAI MŰHELYEI

NEMZETI ALAPTANTERV

2003

Oktatási
Minisztérium

A NAT 2003 KÉSZÍTŐI

PROJEKTIGAZGATÓ	Vass Vilmos
NAT-BIZOTTSÁG	Báthory Zoltán
	Frank Gábor
	Horn György
	Hunyady György
	Katanics Sándor
	Könczöl Tamás
	Lehmann László
	Nádor Rudolfné
	Szira Judit
	Vass Vilmos
SZERKESZTŐBIZOTTSÁG	Ballér Endre
	Kerber Zoltán
	Knausz Imre
	Perjés István
OLVASÓSZERKESZTŐ	Budai Ágnes

SZAKMAI MŰHELYEK

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Kissné Spira Veronika
Palkó Gábor
Arató László
Cserhalmi Zsuzsa
Fenyő D. György
Kugler Nóra
Pála Károly

ÉLŐ IDEGEN NYELV

Fazekas Márta
Kapitánffy Johanna
Nikolov Marianne
Nyírő Zsuzsa

MATEMATIKA

Szendrei Júlia
Somfai Zsuzsa
Bánky Judit
C. Neményi Eszter
Lajos Józsefné
Pálmay Lóránt
Pálfalvy Józsefné

EMBER ÉS TÁRSADALOM

Knausz Imre
Rózsavölgyi Gábor
Benda Gyula
Bihari Péter
Foki Tamás
Miklósi László

EMBER A TERMÉSZETBEN

Horányi Gábor
Nahalka István
Kovácsné Csányi Csilla
Rajkovits Zsuzsanna
Róka András
Veres Gábor
Zolnay Ildikó

FÖLDÜNK-KÖRNYEZETÜNK

Makádi Mariann
Rozsáli Oszkár
Berkó Judit
Jáki Katalin
Jónás Ilona
Ütőné Visi Judit
Vaskor Gabriella

MŰVÉSZETEK

Bodóczky István
Uray Péter
Gabnai Katalin
Hartai László
Rápli Györgyi
Szalay József

INFORMATIKA

Bőczén Csaba
Könczöl Tamás
Zsakó László
Dán Krisztina
Horváth Attila
Kovács László
Nagy György
Szalay Sándor
Varga Zsuzsa

ÉLETVITEL ÉS GYAKORLATI ISMERETEK

Gaul Emil
Petrovics Nándor
Jeager Péter
Kerékgyártó László
Kiss Sándor
Kővári Istvánné
Pintér Györgyike

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

Parti Zoltán
Dubecz József
Demeter Antal
Glatz János
Pignitzkyné Lugos Ilona
Reigl Mariann
Varga András